

Bydgoszcz, [18 czerwca 1438]¹

Wicestarosta bydgoski Zawisza z Węgier, z ramienia starosty bydgoskiego Dobka [recte Dobiesława] Puchaly, swego rodzzonego brata, skarży się wielkiemu mistrzowi zakonu krzyżackiego Pawłowi von Rusdorfowi, podobnie jak wielokrotnie wcześniej jego brat, na [wielkiego szatnego i] komtura dzierzgońskiego Waltera von Kirskorfa, który nie przestrzega ugody w jego sporze z mieszczanami królewskimi [bydgoskimi?], zapośredniczonej przez [sędziów polubownych] ustanowionych przez wspomnianego wielkiego mistrza i króla [Władysława III]. Na jej mocy spór został zawieszony do czasu jego rozstrzygnięcia, co ma nastąpić podczas osobistego spotkania króla i wielkiego mistrza. Mieszczanie ponoszą z tego powodu wielkiej straty. [Zawisza] prosi adresata o interwencję oraz odpowiedź, co ma w tej sprawie czynić.

Oryg.: GSPK, XX. HA., OBA, nr 7901, pap., łac., wym. 293 × 217 mm, zabrudzenia i zaplamienia, lewy margines wycięty, in dorso ślad po zamykającej list pieczęci wystawcy w ciemnym wosku o śr. ok. 26 mm (wosk przez papier), kustodii i papierowego paska zabezpieczającego pieczęć brak, notatka ręką z lat trzydziestych i czterdziestych XV w.: Dauids son, nowożytna notatka o treści listu w języku łac., stara sygnatura.

Reg.: RHD 1/1, nr 7901.

Adres [in dorso]: ^aMagnifice generositatis domino et domino Paulo de Rusdorw | Ordinis Cruciferorum in Prussia magistro generali², fautori nostro | sincere dilecto et amico speciali etc.

^bMagnifice generositatis domine, ^cfautor et amice multum care! Prout vestre dominacioni crebris vicibus, si in quantum recolitis magnificus Dobko Puchala capitaneus Bydgostiensis³, frater noster germanus, litteris suis scripsit | et intimavit de decisione et invencione ac finali conclusionem per dominos per regem et vos locatos et | firmatos juramento in causa civium regalium et comendatoris de Kyerzpurg⁴, quod eadem causa debuit fieri pacifica usque ad serenissimi domini regis Polonie vobiscum visionem personalem, ratione cuius fideiussoria caucio ex parte utraque est locata et statuta ad tempus predictum simpliciter et de plano, sine quavis posicionem peccunie pro premissis, prefatus vero comendator de Kyerzpurg, ut non dubitamus vestro cum consensu, cum sit vester subditus, fideiussores peccuniam reponere compulit violenter contra omnem iusticiam et decretum dominorum. Cum tamen hoc fieri non debuisset, si iusticia potestatem obtinere^d et decretum dominorum utriusque partis servaretur. Modo autem et iam temporibus elapsis dicti cives regales occasione eiusdem rei multa dampna, fatigas et impensas sunt perpassi et precipiunt de presenti minus iuste. Propter quod vestram dominacionem, tamquam iusticionarium et ministratorem equitatis, presentibus petimus et rogamus, quatenus ad hec animum vestrum et propositum tenere velitis, prout tenemini ex officio et dignitate, ut decretum dominorum per vos locatorum et iuramento firmatorum rate et firme teneatur. Scientes nicholominus, quod si dicti cives regales ultra decretum et conclusionem dominorum partis utriusque aliquod dampnum perceperint, |~~opportet~~| oportet [s] serenissimo domino nostro regi et superioribus terre fieri manifestum et secundum ipsorum consilium et mandatum unacum Dobkone Puchala, fratre nostro, faciemus, et ad hec oparari, ^ene dampna dicti cives regales ob huiusmodi paciantur ampliora. Responsum postulamus vestre voluntatis, ut scieremus, quid ad hec facere deberemus. Datum Bydgotie feria quarta ante festum sancti Johannis Baptiste precursoris Domini etc.

^fZauissius de Wangri | vicecapitaneus Bydgostiensis⁴.

^a Inicjał wysokości ok. 4 wersów.

^b Inicjał wysokości ok. 5 wersów.

^c Inicjał wysokości ok. 2 wersów.

^d Po ostatniej literze następuje nieczytelna litera zamazana.

^e Na początku wyrazu zatarte i.

^f Inicjał wysokości ok. 3 wersów.

¹ Wyznaczenie daty rocznej tego listu wymaga dłuższego dowodu. Już 11 sierpnia 1437 wielki mistrz zakonu krzyżackiego Paweł von Rusdorf odpowiedział na list Dobiesława Puchały dotyczący m. in. zagarnięcia przez wielkiego szatnego i komtura dzierzgońskiego Waltera von Kirskorfa statku, towarów i pieniędzy na niekorzyść niewymienionych mieszczan bydgoskich (GSPK, XX. HA, OF 13, s. 94–96), sprawa ta stanęła na forum mieszanego polsko-krzyżackiego pogranicznego sądu polubownego (o czym dowiadujemy się z listu), który odbył się w dniach 27–30 listopada w Toruniu, gdzie zawieszono ją do następnego posiedzenia tego sądu, któremu miał towarzyszyć zjazd polsko-krzyżacki z osobistym udziałem wspomnianego wielkiego mistrza i króla Władysława III (co także zostało wspomniane w naszym liście), wydarzenie to planowano na 24 czerwca 1438 (plan ten jednak nie został zrealizowany, zob. Szwecka, *Organizacja*, s. 413, 414). Wziąwszy pod uwagę wszystkie wymienione okoliczności oraz to, że data dzienna listu została zorientowana wokół wspomnienia św. Jana Chrzciciela, wydaje się najbardziej prawdopodobne, że pismo zostało wystawione 18 czerwca 1438.

² Paweł von Rusdorf, prokurator kętrzyński 1412, komtur tucholski 1413–1414, komtur papowski, tucholski i wójt lipieniecki 1413–1414, podskarbi 1414–1415, komtur gniewski 1416, wielki komtur 1416–1418, wielki szatny 1415–1416, 1418–1422, równocześnie komtur dzierzgoński, wielki komtur 1416–1418, wielki mistrz zakonu krzyżackiego 1422–1441 (C. A. Lückerath, *Paul von Rusdorf. Hochmeister des Deutschen Ordens 1422–1441*, Bad Godesberg 1969; *Hochmeister*, s. 122–128; *Jähnig*, s. 290, 292, 294, 295, 303, 315, 318; *Heckmann*, s. 152, 207, 219, 221, 247, 405, 427, 477, 484, 584).

³ Dobiesław (Dobek) Puchała z Węgier h. Wieniawa, wyst. 1404–1441, uczestnik bitwy pod Grunwaldem i walk w husyckich Czechach i na Śląsku, starosta gniewkowski 1418–1441, starosta bydgoski 1431–1441, zm. 1441 (PSB 29, s. 323–325; UKD, s. 216, 218, 244).

⁴ Walter von Kirskorf, wójt nowomarchijski 1422–1428, 1440–1441, komtur gdański 1428–1434, wielki komtur 1434–1436, wielki szatny i komtur dzierzgoński 1436–1440, wójt świdwiński 1441–1449 (*Jähnig*, s. 292, 294, 302, 319; *Heckmann*, s. 208, 219, 285, 396, 397, 398, 549).

⁵ Zawisza z Węgier h. Wieniawa, wicestarosta bydgoski z ramienia brata Dobiesława Puchały 1438, znany nam tylko z tego wystąpienia, nie przeżył zapewne Dobiesława, ponieważ po śmierci tegoż w 1441 wszystkie jego dobra odziedziczył inny brat rodzony nieposiadającego potomstwa starosty: Mikołaj (Archiwum Państwowe w Poznaniu, Kalisz Z. 8, k. 134).